

Zelfs voor mij

Maar door de genade van God ben ik wat ik ben.

1 Korinthe 15:10

Tekst: ds. A. van Zetten

Wie de Heere lief heeft gekregen, gunt het vaste geloof in de gekruisigde en opgestane Heere Jezus aan iedereen. Juist het diepe besef dat we door genade alleen gered worden, maakt ruim en gunnend.

Christus is niet dood, maar opgestaan. In 1 Korinthe 15 zet Paulus de bewijsvoering hiervoor in met Petrus, die een ontmoeting met de Levende ontvangt. Paulus eindigt bij zichzelf. Ook hij, zelfs hij ontmoet Hem. Dit onderstreept de liefde van God en de diepe waarde van kruis en opstanding.

Genade

We hoeven niet allemaal een Paulusbekering te hebben. Maar wie tot geloof en bekering kwam, zal in meer of mindere mate dit herkennen: de grootheid van onze zonde en schuld wordt gesteld in het licht van de grootheid van de genade van God. Dit krijgt bij Paulus woorden. Hij vergelijkt zichzelf met een misgeboorte. Dood dus, door de zonden en de misdaden. Wie het meemaakte, kent de diepe tragiek: er was een leven dat niet tot bestemming en bloei kwam. Dit tekent de rauwe werkelijkheid van een onbekeerd mens. Je komt niet tot bestemming, al kun je daar zelf heel anders tegenaan kijken. Dan ben je te dood om dat te zien.

Het mag duidelijk zijn dat Paulus zich hier klein maakt, omdat zo het wonder groots wordt: 'Maar door de genade van God ben ik wat ik ben.'

We hoeven niet allemaal een Paulusbekering te hebben. Maar wie tot geloof kwam, zal met hem verwonderd terugkijken en instemmen: Wat ik ben, dat ben ik door genade. Daar hecht een christen aan. Want daarin ligt onze zaligheid vast en daarin wordt God groot. Dat is nu precies het opstandingsleven: God verheerlijken in woord en daad.

Paulus geeft hier geen woorden aan om zichzelf op de voorgrond te stellen. Hij benoemt de dood in zichzelf en belijdt dat al het goede dat hij heeft en is, genadig bij God vandaan komt. Hij brengt zichzelf in om de ongekende kracht van de kruisdood en opstanding van Jezus Christus te onderstrepen.

Lichamelijke opstanding

Dat brengt bij wat Paulus wil betogen: de realiteit van kruis en open graf is onmisbaar in ons geloofs-

leven. Hoe zou mijn oude mens anders kunnen afsterven dan door het kruis van mijn Heiland? Hoe zou mijn nieuwe mens anders kunnen opstaan dan door de opstanding van Christus? En trouwens, wie zal het volmaakte hier in het leven bereiken?

Daarvoor moet nog een laatste vijand overwonnen worden, de dood. Daartoe dient Christus' opstanding, onze zalige opstanding. Wie dit kwijt raakt, raakt alles kwijt. Juist dit staat in de gemeente van Korinthe op het spel.

Paulus constateert een levensgroot gevaar: dat het paradigma van de samenleving het denken van de gelovigen binnendringt en op enig moment het fundament van het geloven aantast. Hij vreest dat dit dan het geloof en de prediking inhoudsloos maakt en de gelovigen beklagenswaardig.

In de gemeente van Korinthe is dit paradigma, dit denkkader, de onderwaardering van het lichamelijke. Dat leidt ertoe dat ze het ondenkbaar vinden dat we op de jongste dag lichamelijk op zullen staan. Paulus waarschuwt voor aantasting van het fundament. Zou dit gevaar aan actualiteit ingeboet hebben?

Paulus mocht door genade tot bestemming komen. Hij is geen dode meer, maar een levende. Maar zonder de opstanding zou hij toch beklagenswaardig zijn, want pas in de eeuwige heerlijkheid komt hij definitief tot zijn scheppingsdoel. Dat perspectief gunt hij heel de gemeente.

Scheppingsdoel

En wij? Kwamen we tot ons scheppingsdoel? Anders wordt het de hoogste tijd. De Levende laat zich ontmoeten. In het gewaad van Zijn Woord openbaart deze Jezus Zich iedere dag. In het bijzonder gebeurt dat op Zijn opstandingsdag, als Hij centraal staat in de verkondiging, opdat wij in Hem de Opgestane ontwaren, Hem in geloof omhelzen.

Als het hiervan kwam, kunnen we niet zonder het heerlijke perspectief van onze eigen opstanding, omdat we dan de dood definitief achter ons laten. We zijn dan niet alleen geen ontijdig geborene meer, maar definitief vernieuwd en verheerlijkt. Verheerlijkt om Hem te verheerlijken Die de zonde en de dood overwon.

'Maar God zij dank, Die ons de overwinning geeft door onze Heere Jezus Christus.' Door de genade van God zélf aan mij. ■

Ds. A. van Zetten is predikant van de hervormde gemeenten te Bruchem en te Kerkwijk-Delwijnen-Nederhemert.

We zoeken binnen de context van de samenleving zoals die nu functioneert, naar uitingen van liefde.

Verantwoordelijke mensen, dat zijn we

‘Niet de gedachtes, maar de bereidheid om verantwoordelijkheid te nemen is de oorsprong van de daad.’ Woorden van Dietrich Bonhoeffer uit de gevangenis. Deze maand is het 75 jaar geleden dat hij door de nazi’s vermoord werd, kort voor de bevrijding. Hoe herdenken we hem beter dan door zijn woorden te laten verinnerlijken?

Tekst: P.J. Vergunst

In de bundel *Verzet en overgave* vinden we de aantekeningen en brieven van Bonhoeffer uit de twee laatste jaren voor zijn sterven. Wetend dat zijn leven onzeker is, denkt hij na over de toekomst van de mens, van de christen, over diens roeping en verantwoordelijkheid.

Die verantwoordelijkheid – daarover gaat het nu – is niet aan de orde in zijn studeerkamer, maar krijgt vorm in het gewone leven. Voor vandaag is alleen die gedachte al leerzaam, als we letten op de angstige en onzekere crisistijd. Aan de zijlijn bleef de Duitse theoloog niet staan. Van de wereld en haar lijden, haar ethische dilemma’s distantieerde hij zich niet. Ook al neem je het risico dat later blijken kan dat een genomen besluit niet geheel het juiste was.

Niet op afstand

Bonhoeffer heeft recht van spreken, recht dat we nu naar hem luisteren. Zijn keuzen moest hij bekopen met de dood. Aan de vooravond van de Tweede Wereldoorlog informeerde hij buitenlandse kerken over ontwikkelingen in Duitsland. Echter, toen hij in de zomer van 1939 voor maanden naar Amerika zou gaan, keerde hij na een week weer huiswaarts. Verantwoordelijkheid draag je niet op afstand. Bij zijn familie en volk wilde hij zijn. Tot in de gevangenisjaren bleef hij hieraan vasthouden. Die verantwoorde keuze resulteerde uiteindelijk in zijn executie door de nazi’s, op 9 april 1945.

Leidden zijn keuzen tot de ondergang? Dát niet, want een enkele dag eerder schreef Bonhoeffer aan zijn vrienden: ‘Dit is het einde, maar voor mij het begin van het leven.’

De Duitse theoloog kon leidinggeven, omdat hij over zijn eigen leven verantwoordelijkheid nam.

Door te kiezen voor wat werkelijke waarde heeft, voor wat verder gaat dan leven en dood, kon hij voor anderen van betekenis zijn. Noem het voorbeeldgedrag, een morele houding waarmee hij op anderen een grote impact had.

Ik denk als wat willekeurig voorbeeld aan het recente terugtreden van Tunahan Kuzu als partijleider van Denk vanwege grensoverschrijdend gedoe met een vrouwelijke medewerker. Als de levenswandel van het boegbeeld van deze politieke beweging haaks staat op de kernwaarden van de partij, krijgt je geloofwaardigheid een opdoffer. Een dubbele verantwoordelijkheid heb je nu eenmaal als burgemeester die met alcohol achter het stuur zit, als politiemans die agressief is, als kerkelijke ambtsdrager die niet integer handelt.

Menselijke ontmoetingen

Als verantwoordelijk mens, zó wilde Bonhoeffer onderdeel zijn van de geschiedenis, voor hem een geschiedenis van menselijke ontmoetingen. Waar hij zichzelf tussen andere mensen bewoog, dienden de levensvragen zich aan, waarin hij als verantwoordelijk mens stond, waarin hij tussen goed en kwaad moest kiezen. Hoe? In het besef dat de werkelijkheid van God is, dat Christus die werkelijkheid binnengekomen is. Waar je dan in vrijheid kiest, mag je als christen een beroep doen op Gods vergevende genade. Het gaat me nu niet om een duiding van Bonhoeffers ethiek vanuit gereformeerd perspectief. Dan zou er de vinger bij gelegd moeten worden dat hij weigerde uit te gaan van een specifiek christelijke ethiek, van algemeen geldende geboden en verboden. In zijn denken moet het gebod van God in elke afzonderlijke situatie opnieuw tot gelding gebracht worden. Hij gaat niet uit van een ‘algemene regel’, die »

telkens opnieuw toegepast worden moet. Als we inzoomen op Bonhoeffer, gaat het me wel om de notie van de verantwoordelijkheid, die we vandaag in sterke mate ervaren: verantwoordelijk voor onze kwetsbare medemens, de oudere, de eenzame, de psychisch zieke of lichamelijk gehandicapte. Het gaat om verantwoordelijkheid die niet alleen de overheid draagt, maar die elk mens in zijn eigen leefwereld beseffen moet. Mijn verantwoordelijkheid kan levens redden.

Naar de geest van de wet

Kerken hebben juist in deze weken een voorbeeldfunctie te vervullen. Onverantwoord was daarom de opstelling van enkele Zuid-Koreaanse kerken – in sommige berichten wordt gesproken van sekten – die de voorschriften van de regering niet opvolgden. Opmerkelijk was de reactie van een koepelorganisatie van protestantse kerken in het Aziatische land die de regering beschuldigde van het onderdrukken van religie; het afgelasten van kerkdiensten zou voor ‘financiële moeilijkheden kunnen zorgen’..

In onze eigen context duurde het hier en daar ook lang voordat kerkenraden de ernst van de situatie erkenden, met name in de meer behoudende kerkverbanden. Hoe essentieel de verkondiging van het Woord ook is, verantwoord of verstandig was het niet altijd om naar de letter van de wet (maximaal honderd of dertig mensen in een kerkgebouw) in plaats van naar de geest van de wet te handelen.

Solidariteit

Nu we weken van verspreiding van het coronavirus achter ons hebben liggen, gedragen we ons als verantwoordelijke mensen – ook al kost dat vandaag offers in de persoonlijke levenssfeer. Bondskanselier Angela Merkel zei het zo: ‘Sinds de Duitse eenheid, nee sinds de Tweede Wereldoorlog is ons land niet voor zo’n uitdaging gesteld die zo belangrijk is en zo afhankelijk van onze gemeenschappelijke solidariteit.’ Die verantwoordelijkheid voelt de overheid zelf allereerst – en voor de minister van medische zorg, Bruno Bruins, ging een totale toewijding en inzet tot over zijn fysieke grenzen, wat tot zijn aftreden leidde. Je zult maar vergaande besluiten moeten nemen op basis van kennis die nog ten dele is. Wie bidt om wijsheid en inzicht voor de regering, doet een goed werk. De voorbije weken legde de regering die verantwoordelijkheid ‘laag in de samenleving’, waarin ze in een democratie sowieso al ligt: in de families, in het plaatselijke onderwijs, in de kerkelijke gemeenten, in de sportwereld en de winkelcentra, bij de organisaties voor buurt- en thuiszorg. Al stelde de overheid de norm, het gezamenlijke in de uitvoering van de richtlijnen brengt iets moois.

Voor een christen wijst verantwoordelijkheid op een relatie met God, naar Hem die ons schiep naar Zijn beeld. In ons denken, spreken, handelen antwoor-

den we Hem. Als verantwoordelijke mensen in een onzekere tijd is alles wat we doen een handelen voor Zijn aangezicht, een handelen in vrijheid omdat Hij niet slaafs maar van harte gediend wil worden. Zo nemen we onze plaats in het gezinsleven in, maar ook in allerlei sociale verbanden en in bestuurlijke organen.

De coronacrisis kan dit doen verinnerlijken – en dat is winst. In deze tijd weten we goed wat er van ons gevraagd wordt, maar in het gewone leven kan de aandacht voor wat ons geboden is, verslappen. Wie hoort er nooit van (christen)mannen die geen verantwoordelijkheid nemen voor hun huwelijk, die de opvoeding verzaken, hun kinderen niet echt zien staan, die vooral druk kunnen zijn met werk, sport, hobby?

Vijfde en zesde gebod

In dit verantwoordelijke leven is kennis van de wet van God onmisbaar. Ze is de inhoudelijke leidraad waaraan ons leven gebonden is. Dat is zo concreet als mensen het vandaag graag vernemen. In het vijfde gebod gaat het om gehoorzaamheid aan de overheid, dienaar van God, over ons gesteld, die we in het gebed om wijsheid en moed brengen voor de genadetroon van de Heere (zie p.23). In het zesde gebod – ‘U zult niet doodslaan’ – gaat het om de bescherming van ons leven en dat van anderen. Het gaat om eerbied voor het leven, het kwetsbaar geworden leven ook. Het gaat om de volksgezondheid in de letterlijke zin van dit woord.

Omdat de liefde de wet niet afschaft maar haar vervulling is, zoeken we binnen de context van de samenleving zoals die nu functioneert, naar uitgingen van die liefde.

Scheppingsopdracht

Omdat verantwoordelijkheid ook je roeping als mens is, denken we aan de opdracht de aarde te bebouwen, de cultuuropdracht. Dat zet mensen in beweging, iets wat in de tijd van coronacrisis op zoveel momenten te zien is. Liefde maakt creatief en zoekt vormen om er voor de ander te zijn. De verantwoordelijkheid naar de ander die we nu beleven, is samenbindend. ‘Het is goed dat we voor elkaar klaar staan als de nood aan de man is’, zei premier Rutte, ‘blijf dat doen; blijf elkaar helpen waar dit kan’. Namens de regering deed hij een appèl: ‘Ik reken op u.’ Duidelijk maakte hij waarom het in de politiek ten diepste gaat: het verantwoord handelen van burgers en ook van bestuurders. Voor het functioneren van de maatschappij in het normale leven is dit al voorwaarde, hoeveel te meer in deze bijzondere tijden. Dienst aan elkaar – daarom gaat het in deze weken. Ze komt voort uit verantwoordelijkheid voor mijn naasten, die de Schepper ons schonk, toen Hij de opdracht gaf om te heersen over de werken van Zijn handen.’ ■

P.J. Vergunst
is hoofdredacteur
van De Waarheids-
vriend.

Arme landen hard getroffen

In korte tijd is de wereld overrompeld door de gevolgen van het coronavirus. Er zijn ingrijpende maatregelen genomen die verdere verspreiding moeten tegengaan. De inzet is om onze kwetsbare medemens zo goed mogelijk te beschermen. Laten we ook onze naasten in ontwikkelingslanden niet vergeten.

Tekst: Charlotte Ariese

Het is onze taak om juist nu ook op te komen voor de meest kwetsbaren op deze wereld, die onevenredig hard getroffen zullen worden door de coronacrisis.

Schaarste

Het hoofdartikel (zie p.5) gaat vandaag over het citaat van Dietrich Bonhoeffer: 'Niet de gedachtes, maar de bereidheid om verantwoordelijkheid te nemen is de oorsprong van de daad.' Een citaat dat ons allen stemt tot nadenken, maar ook het werk van Prismaleden typeert (Prisma verenigt een twintigtal christelijke organisaties die wereldwijd actief zijn in zending, ontwikkelingssamenwerking en diaconaat). Christelijke ontwikkelingsorganisaties weten zich verantwoordelijk voor hun medemens en de schepping. Ze hebben het verlangen om het voorbeeld van Christus te volgen, door mensen die lijden, in nood zijn of onrecht ervaren van welke aard dan ook te hulp te komen – in soms moeilijke situaties en over landsgrenzen heen. De huidige coronacrisis is hier

een voorbeeld van en vraagt duidelijk om dienstbetoon en hulpvaardigheid aan onze verre en kwetsbare naaste in nood.

Veel ontwikkelingslanden staan aan het begin van de coronaepidemie en beschikken niet over een hoogwaardig gezondheidssysteem, goede waterleidingen of een stabiele voedselvoorziening, waardoor het aantal besmettingen en sterfgevallen naar verwachting veel hoger zal liggen dan in Nederland. Prismaleden maken zich grote zorgen over de gevolgen van een grootschalige uitbraak van corona in projectlanden. Nu het COVID-19 virus in nagenoeg alle ontwikkelingslanden is vastgesteld, ligt een humanitaire ramp op de loer. Zonder extra steun zal de gezondheidszorg in deze landen al snel bezwijken.

Zo is het aantal IC-bedden in veel Afrikaanse landen extreem laag. In Mozambique bijvoorbeeld zijn er maar dertig beademingsapparaten in het hele land voor een bevolking van bijna dertig miljoen. In veel landen is een enorme schaarste aan gezondheids personeel. Als verdere verspreiding geen halt toegevoerd wordt of als mensen zich niet (kunnen) houden aan de hygiëneregels en *social distancing*, zal het virus in 'het Zuiden' ontzettend veel levens eisen. Om nog maar te zwijgen over andere (gezondheids)crises die ontwikkelingslanden ervaren.

Leprapatiënten

Dat onderstreept ook Leprazending, Prisma-lid. Zij zijn bezig met het in kaart brengen van de gevolgen van de coronacrisis voor het werk dat zij verlenen aan leprapatiënten, een uiterst kwetsbare en gemarginali-

Roma-kinderen in Servië hebben een kinderbijbel gekregen. Foto: Stichting Hulp Oost-Europa.

In Bangladesh krijgen mensen les in hygiëne. Foto: Leprazending.

seerde groep. Leprazending is onder andere actief in India, een land met meer dan 1,3 miljard inwoners en momenteel in lockdown om verdere verspreiding van het coronavirus tegen te gaan. Dit brengt echter grote problemen met zich mee. Zo is het voor veel mensen moeilijk om zich aan de *social distancing* regels te houden. Sociale afstand is niet alleen erg ongewoon, maar vaak ook onmogelijk in overvolle sloppenwijken en drukke stedelijke gebieden.

Platteland

Op het platteland vinden mensen het eveneens lastig om afstand te houden en de hygiënemaatregelen op te volgen. Dat geldt ook voor gemeenschappen die getroffen zijn door lepra. Mensen wonen dicht op elkaar, hebben een slecht immuunsysteem en er zijn weinig sanitaire voorzieningen. Een ideale omgeving voor verdere verspreiding van het coronavirus. Daarnaast heeft de lockdown direct effect op leprapatiënten die bijvoorbeeld een medicijnenkuur volgen. Het is onder deze omstandigheden veel moeilijker om een lange kuur af te maken, doordat medicijnen in mindere mate beschikbaar zijn. Maar de impact van het coronavirus is niet alleen medisch. Veel mensen met lepra – ook met andere handicaps – hebben een lage sociaaleconomische status. Zij leven van financiële en praktische hulp van anderen. Door de lockdown kunnen mensen niet meer langskomen om te helpen én worden de mensen die ondersteuning bieden zelf ook geraakt door de economische maatregelen. Het gevolg hiervan is werkloosheid, armoede en honger. De directe impact is zichtbaar in de verhalen die Leprazending nu al hoort uit het veld. ‘We hoorden van een jonge vrouw die niet kan werken vanwege de lockdown en zij en haar familie hadden dagenlang geen eten. Haar drie kinderen huilden van de honger. Gelukkig hebben we haar kunnen helpen.’ Momenteel is Leprazending druk bezig met het ombuigen van een aantal bestaande projecten naar zogenoemde ‘Covid-19 noodhulpprojecten,’ waarbij onder andere wordt ingezet op communicatie, voor-

lichting en het verlenen van noodhulp aan leprapatiënten tijdens de corona-uitbraak. Dat is niet eenvoudig. Veel projecten liggen stil en projectmedewerkers zijn niet in de gelegenheid om te reizen en assistentie te verlenen.

Oost-Europa

Niet alleen in ‘het Zuiden’ worden de gevolgen van de coronacrisis gevoeld. Prismaleden werkzaam in Oost-Europa ondervinden ook de impact van de virusuitbraak. De maatregelen die zijn genomen om verdere verspreiding tegen te gaan, hebben ook daar directe gevolgen voor de meest kwetsbare groepen, zoals ouderen, daklozen en Roma. Stichting Hulp Oost-Europa is onder andere werkzaam in Roemenië, waar de noodtoestand is uitgeroepen. Dat houdt in dat niemand het huis mag verlaten en dat mensen alleen naar het ziekenhuis kunnen als ze besmet zijn met het coronavirus. Overige patiënten worden thuis behandeld. Partnerorganisaties als kerken en pastoraal werkers waar zij mee in contact staan doen er alles aan om de eerste nood te lenigen, door bijvoorbeeld mensen te voorzien van benodigde medicijnen en voedsel. Hieraan is echter een enorme schaarste ontstaan. Ook Stichting Kom over en help rapporteert over de benarde situatie waarin veel kwetsbare mensen zich bevinden. De partnerorganisaties waar zij in Oekraïne mee samenwerken, maken melding van prijzen van levensmiddelen die door de schaarste enorm toenemen. Mensen worden niet alleen getroffen door corona, maar kunnen ook niet meer voorzien in hun eigen levensonderhoud. Dagopvangcentra voor kinderen uit arme en kwetsbare kinderen zijn gesloten, waardoor zij de noodzakelijke maaltijden missen. De roep om hulp om de ontstane nood te lenigen zwelt aan. De coronacrisis vraagt om een internationale aanpak en urgent handelen.

Wereldwijde bestrijding

Om die reden ondertekende Prisma recent – evenals meer dan vijftig ontwikkelingsorganisaties – een sta- »

tement dat oproept tot internationale solidariteit in de bestrijding van de coronacrisis. De Nederlandse overheid wordt hierin aangespoord om financiële steun te verlenen aan ontwikkelingslanden en maatschappelijke organisaties die daar werkzaam zijn. De inzet is dat een percentage van de noodmaatregelen die het kabinet neemt, bestemd zou moeten zijn voor een internationale aanpak van de coronacrisis. Want zonder internationale solidariteit ondermijnen we niet alleen de aanpak van de pandemie, maar ook de waarden van onze samenleving. Deze oproep wordt inmiddels ook gesteund door de academische gemeenschap van ontwikkelingsdeskundigen in Nederland en meer dan een twintigtal religieuze en levensbeschouwelijke leiders. Desondanks blijkt het niet eenvoudig te zijn om de handen op elkaar te krijgen voor het steunen van een internationale aanpak en het vrijmaken van extra middelen – in plaats van bestaande middelen – voor hulp aan ontwikkelingslanden. Velen willen zich in dit stadium enkel focussen op de bestrijding van het coronavirus in Nederland en het afwenden van een economische crisis. Uiteraard mag steun aan kwetsbare mensen in ontwikkelingslanden niets afdoen aan onze aandacht en zorg voor mensen in Nederland, maar het is wel goed om te beseffen dat het geen zin heeft om alleen de eigen zorg te verbeteren, en die van elders te verwaarlozen – een virus-

Charlotte Ariese
is coördinator
beleidsbeïnvloeding
bij Prisma.

uitbraak elders bereikt ons uiteindelijk toch in deze geglobaliseerde wereld. Maar in het bijzonder hebben we, als christenen, de opdracht om verantwoordelijkheid te nemen en zorg te dragen voor de meest kwetsbaren op deze wereld, zowel in Nederland als ook daarbuiten.

Eigen verantwoordelijkheid

Terugkomend op het citaat van Bonhoeffer: om de coronacrisis wereldwijd te kunnen bestrijden, moet ieder bereid zijn om zijn of haar verantwoordelijkheid nemen en daar ook concrete daden aan te verbinden. De overheid kan dat doen door het steunen van een internationale aanpak; wijzelf kunnen ons aandeel leveren door het meeleven met en het zorgdragen voor familie, vrienden en mensen in de omgeving die onze hulp nodig hebben én door het in acht nemen van de hygiëne en *social distancing* regels. Maar ook door (christelijke) ontwikkelingsorganisaties te blijven steunen, om zo het noodzakelijke werk in tijden van crisis zijn voortgang te laten vinden.

Echter, laten we in dit alles bovenal ons vertrouwen op God stellen en het machtige wapen van het gebed inzetten. We hebben een God die hoort. Daarvan mogen mensen die werkzaam zijn bij partnerorganisaties van Prismaleden getuigen: 'Wij vertrouwen op God. Hij heeft de situatie in Zijn hand.' ■

Euthanasie en corona

O nlangs gaf het Expertisecentrum Euthanasie (de vroegere Levensindekliniek) te kennen tijdelijk geen euthanasie te verlenen. Enkele ingezette trajecten worden afgerond, namelijk bij patiënten die terminaal zijn of binnenkort wilsonbekwaam zullen worden. Anderen moeten voor onbepaalde tijd wachten. Zorgverleners bij het Expertisecentrum, aldus de motivatie, zijn momenteel harder nodig in de zorg voor coronapatiënten. Bovendien acht men de besmettingsrisico's voor de emeriti artsen te groot. Vanuit België en Canada, landen met eveneens hoge euthanasiecijfers, komen vergelijkbare berichten.

Eén zin in het persbericht hierover laat mij niet los: 'Hoe wrang ook,' zo schrijft het Expertisecentrum, 'euthanasiezorg kan niet als hoogste prioriteit binnen de gezondheidszorg gekenmerkt worden.' Inderdaad is het beperken van de schade door het virus een maatschappelijke topprioriteit. Maar dat betekent niet dat andere urgente zorg helemaal wordt stopgezet. Zo houdt men 400 ic-bedden beschikbaar voor patiënten zonder corona, worden patiënten met agressieve kanker ook nu nog behandeld en krijgen stervende patiënten nog steeds palliatieve zorg. Stel je voor dat hospices zouden zeggen: om besmetting te voorkomen leveren we de komende maanden geen morfine, doorligbedden of palliatieve sedatie? Het zou een affront zijn. Welnu, zijn palliatieve zorg en euthanasie niet allebei bedoeld om groot lijden te beëindigen of te voorkomen? Ik wil niemand op een idee brengen, maar als palliatieve zorg nog wél doorgaat, waarom dan euthanasie niet? Waarom geen beschermende kleding aangeschaft en een euthanasie desnoods aan jongere collega's overlaten? Het lijden dat mensen ertoe brengt om om euthanasie te vragen, laat zich immers door geen coronavirus tegenhouden?

Dat men tijdelijk geen euthanasie verricht, zegt daarom impliciet veel over de beweerde noodzaak ervan. Gelukkig maar, zeg ik erbij. Kennelijk gaat in tijden van nood de prioriteit toch weer liggen op het redden van levens in plaats van het beëindigen ervan. Ook rondom de aangekondigde voltooid-leven-wet is het immers opvallend stil. Ondertussen gaat mij, net zoals overigens ook het Expertisecentrum stelt, het lot van de afgewezen euthanasiepatiënten zeer aan het hart. Laten we proberen om hun leven met zorg, aandacht en praktische hulp draaglijker te maken, in de hoop dat de levenswil zal opflakkeren.

Dat men tijdelijk geen euthanasie verricht, zegt daarom impliciet veel over de beweerde noodzaak ervan

Prof. dr. T.A. Boer
is hoogleraar Ethiek van de Gezondheidszorg aan de PThU te Groningen.

Gebed ten tijde van de coronacrisis

Heilige en barmhartige Vader in Christus,

*Wij danken U hartelijk dat U ons een overheid geeft.
Landelijk en plaatselijk.*

*Wij zien verwonderd dat U ons door haar beleid
voor nog meer leed, chaos en eigenzinnigheid
bewaard hebt.*

*Wij bidden U voor onze regering, voor onze
burgemeester en de wethouders
om wijsheid, daadkracht en barmhartigheid.
Geef dat zij recht doen aan
kwetsbaren, zieken en zwakken en allen
die zorg voor hen dragen ondersteunen.*

*U weet hoe zwaar het ons en onze kinderen valt
gezag te aanvaarden;
en vooral om Uw goede Vaderlijke hand daarin te
zien.*

*Wij bidden U: open daarvoor onze ogen.
Opdat wij zien dat Ú dit gezag verleent.
Ons ten goede!*

*Het doet ons verdriet, HEERE, dat Uw Naam vaak
doodgezwegen wordt.*

*Ook door hen die U boven ons stelt.
Geef dat zij Uw Woord ter harte nemen:
'Dien de HEERE met vreze,
verheug u met huiver. Kus de Zoon,
opdat Hij niet toornig wordt...'*

*Geef erkenning dat Christus Koning is,
dat Zijn juk zacht is en Zijn last licht.
Opdat wij een stil en rustig leven zullen leiden,
in alle godsvrucht en waardigheid.
Dat is toch Uw welbehagen, ook in crisistijd:
dat alle mensen zalig worden
en tot kennis van de Waarheid komen?*

*Verhoor dit gebed, dat wij bidden,
overeenkomstig Uw genadige gebod,
om Jezus' wil,*

Amen.

Ds. P.H. van Trigt